

עין משפט
גר מצוה

פא:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

מסורת הש"ס

אין דך כל שבת ושבת מישראל (א) גרסינן, ובפ"י יש נחלין (ב) דף קכב. וס' גבי חלוקת העולם (ו) הנח גרסינן אין לך כל אחד ואחד מישראל כן נראה לר"ם: ונוטל דמי י"נו בתוך דובשנו ש"י חבירו. ע"כ מירי כשעקל צית הצד כרוך עליה דל"כ לימא ליה מהפיקרא קויננא כדאמר לקמן בצרכא צמר (דף קע"ו) ול"מ ואמאי נוטל דמי י"נו הא אמר לקמן בצרכא צמר (ס) דלין לו אלא שכרו ומאי למימר דהך דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה פליג כדאמר בסמוך ביחידאה לא קאמר וכן משמע בתוספתא (ט) דצמר הך דלא יקון קמי הך אצל אין נראה דלמה יטול דמי י"נו הלא יכול לומר לאני הייתי דומק ומילי כיון

של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנוטל מלא חבל חרם בדדומה לקיים מה שנאמר בים ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט וואין לך כל שבט ושבת מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר בפ' פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכנוי בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפרזיים (ז) ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכנוי אלמא שכנוי הכי הוון: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב "לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא ופאפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה (ח) (למחר) זיל שירקיה: ומהלכין בשבילי הרשות עד שתחד רביעה שניה אמר רב פפא ויהאי דידן אפילו טל קשי לה: ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתירות הדרכים שמואל ורב יהודה הוון שקלי ואולי באורחא הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים וא"ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל וא"ל שאני אומר ואפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייה הוון שקלי ואולי באורחא אסתלקן לצידי הדרכים הוה קא מפסיק ואילו ר' יהודה בן קנוסא קמייהו וא"ל רבי לרבי חייה מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו וא"ל ר' חייה שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מנו לגביה חויה וא"ל אי לא יהודה בן קנוסא את גזרתינהו לשקך בניזרא דפרזלא: והתועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת"ד ה"ה הוראה חבירו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיבא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיבא קא סליק לא ניפסוג נהדרה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא דאורייתא הוא דתניא "השבת גופו מניין ת"ל והשבחות דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיג ועולה מפסיג ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי "המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה ניר והיו שתייהן בורות שתייהן נירות שתייהן זרועות מפנהו למקום שירצה אמר רב ביבי "במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה אמרי עשרה הני חד סרי הוויין מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כרתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מוזקות לו עליו הכתוב אומר "מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גזונא אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות ותו ליבא והא איכא דרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא ובלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ ביחידאי לא קאמרין והא

ולא ממקום הרוסה הם החמה. קצינות לדנין מנחן מפני שהוא עיקר האילן שהחמה משלמת שם את הפרי וממתיקו: מלא חבל חרס. מלא חבל של מזודה היה לו צדדומה מן היצבה למשוך רשתו. חרס כמו מזודים וחרמים (קבלת ז): בחוקים כל הכנענים. כל מי שירצה יטול דהא כמטללי ושאר השלל והמלקוים היו: וכן אסא מוצא בכנעני. אע"פ שתמוז כלן הר האמורי אף כנעני ופרזיו ק"ה היו להם וישאלו שרכשו היה להם לכל אחד הר ושפלה ונגב ועמק (ז) ארץ שדות ובקעות שקרוין כנפינה לכן נקראת נגב שכל שעה היא נגובה שאין שם כל אילנות וחרם זרמת ומנגמה: אמר ליה לשמעיה. בתול: שריקה. טמיהו צטיט ומצרכו יפה: ואל. קרקע דידן: אפילו טל. ירד עליה בליטה קשה לה דריסת הרגל ממחרתו: אפילו בחוזה לארץ. וכ"ש בצבל שהמיון שם שירותו ועובדיו ואפילו והולך להתנות: מפסק ואולי מימד לימד פסיעות גבות ולא היה רוזה להסתלק אל מזה הסדה: גדולמו. שהוא מראה לנו שהוא ירד שמים מאל ואינו מושש לתנאי שהסתה יהושע ומחיו כיוראה: בניזרא דפרזלא. כלומר נדוי: מאי וכן. פשיטא מאי שאל אליהו ממצריה: והשכוסו. את גופו ששמע ששם טעה חניך אתה לריך להעלותו לדרך: דאורייתא די מזרי. יקיף סנינות מזרי הכרמים ולא יעבור תוכו: ויפסידוס: איסרטיא. ריה"ד ט"ז אמר: שדה בור. מכלן לאיסרטיא ושדה ניר מכלן מפנהו לשדה בור. ניר מרוש ולא זרוע: מפנהו. אלמא לא קנה מקומו דאי קנה מקומו מני בעל הסדה של ימין ושל שמאל לעוכניה: על המיזר. מוטל ברוחב הדרך ועוצרין ומאחילין עליו עושי הטרות ומטמאות: כל שלשים יום. שלשים יום רשאי להניחו סס: דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה. בצרכא הגזול צמר (לקמן קד): נטיל. של דבורים שהלכו לשדה חבירו ומתישבו על שוכתה של אילן ואם יטול אחד אחד הן פורחות ואבודות מאחר שתמו עיניהן בצומת שוכה לפיך קווצה והן נותן לו דמים: ומליל דובשנו. זה צא בכדו של יין זה צא בכדו של דבש ונסדקה חנית של דבש וכן זה צא בחצילת פשתן על חמורו חזה צא בחצילת עליס ומת חמורו של בעל פשתן יפרק זה את עליו וטוענו: דר' יהודה והרבי ישמעאל יחידאי נינהו וצרייתא דעשרה מלאים סממא היא: והא

(א) (מספתא פ"ח, כ) (ב) כ"ב קב"ה (ג) ס"ד ל"ב ובג רש"ל מ"ז, (ד) מענין א (ה) (מספתא כ"מ פ"ג, (ו) מספרין ע"ג, (ז) עירובין ז"ה, (ח) וברכות ל"ג, (ט) (מספתא דבימי פ"א) לעיל ל' כ"מ קמ"ז, (י) לקמן קד"ב (כ) ופ"י ע"ש ו"ט, (כ"א)

תורה אור השלם

1. ומגיד תבואת שמש ומגיד גרש ירחים: דברים לג די
2. ולתפילי אומר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ים ודרום ירשה: דברים לג כג
3. פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכנוי בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלכין עד הנחלה הגדול נהר פרתי: דברים א ז
4. ואם לא קרוב אהוץ אליך ולא ידענו ואספתו אל תוך ביתך ויהי עמך עד דרש אהוץ אתו והשבחתו לו: דברים כב ב
5. אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות: משלי ג ב

הגהות הב"ח

(א) גב' בכנענים ובפרזיים (סלפניס) מוז"מ וז"ב ס"א אין זה: (ב) רש"י ד"ה וכן אסא ובי' ונגב ועמק הס"ד וזמרי מה"ד נגב ארץ: (ג) הו"ב ד"ה אין וכו' מישראל ופ"י כ"ל ותיבת גרסינן נמחק: (ד) ב"א"ד העולם גרסי' כ"ל ותיבת הצא נמחק:

הגהות הגר"א

(א) יבלגלג שלל ופירוש קלע ועמידת אל הספינה (אבל דר' הוא כשסמוט ומצממות חל"מ:

לעניו רש"י

כנפינינה (קנפיני"א). ערבה, מרובה, שדות.

6) קוטה מט: גיטין נט.
7) פ"ט, 3) (מי' חוס' ע"ו)
לכ' ד"ה אלגל, 4) [מוספתא
דקוטה פט"ו], 5) [עירובין
מה], 6) יבמות סד.
7) פ"ט, 1) שבת סג.
8) [שבת סט וט"ט], 9) כ"ב
גב, 10) כ"ט, 11) [שם],
12) כ"ח, 13) [שם], 14) [שם],
15) [שם], 16) [שם], 17) [שם],
18) [שם], 19) [שם], 20) [שם],
21) [שם], 22) [שם], 23) [שם],
24) [שם], 25) [שם], 26) [שם],
27) [שם], 28) [שם], 29) [שם],
30) [שם], 31) [שם], 32) [שם],
33) [שם], 34) [שם], 35) [שם],
36) [שם], 37) [שם], 38) [שם],
39) [שם], 40) [שם], 41) [שם],
42) [שם], 43) [שם], 44) [שם],
45) [שם], 46) [שם], 47) [שם],
48) [שם], 49) [שם], 50) [שם],
51) [שם], 52) [שם], 53) [שם],
54) [שם], 55) [שם], 56) [שם],
57) [שם], 58) [שם], 59) [שם],
60) [שם], 61) [שם], 62) [שם],
63) [שם], 64) [שם], 65) [שם],
66) [שם], 67) [שם], 68) [שם],
69) [שם], 70) [שם], 71) [שם],
72) [שם], 73) [שם], 74) [שם],
75) [שם], 76) [שם], 77) [שם],
78) [שם], 79) [שם], 80) [שם],
81) [שם], 82) [שם], 83) [שם],
84) [שם], 85) [שם], 86) [שם],
87) [שם], 88) [שם], 89) [שם],
90) [שם], 91) [שם], 92) [שם],
93) [שם], 94) [שם], 95) [שם],
96) [שם], 97) [שם], 98) [שם],
99) [שם], 100) [שם].

לשון סורסי למה אלא או לשון הקודש או לשון יוני. הוא לשון נח וסורסי לשון נלגע הוא: פרסי. לשון נחה מארמי. בארץ ישראל הקמוכה ליון נקט יוני וצבל הקמוך לפרס נקט לשון פרסי: חכמס יוניס. בני פלטיץ הקרויים למלכות מספרין זה: עיני עוללה לנפשי. לא גרסיין מאי דכתיב כלומר כך אמר רבן שמעון קורא אני על עמי המקרא הזה שיש עלי לעולל עיני צבדי ודמעה מכל משפחות העיר: ילדים. חמוריס: המספר קומי. לפנים צמח: מדרכי האמורי. שמספרים מלפניהם ומשירין צלירית מאחריהן. ל"ח דרך רומיים לגלח שער שלמעלה מן האוזן בתשועת הגאונים: לספר. מרק"א בין ישראל לעובדי כוכבי וזריכה שימור: כארור. כדמינא לעיל [פס:] ארור ישראל] שיגדל חוריס: צבל. שם המדינה ועיר אחת שבה נקראת נהרדעה ואותה העיר סמוכה לספר. ואשמועינן רב נחמן דהואיל ויש צבלי יסוד קבוע וישראל הרבה מותר לגדל כלבים צעיר הקמוכה לספר כאלו היא מארץ ישראל: ניבי. יימיצ"ש. ל"ח ארבע שני הכלל האחריות שבהן נוסך קן שמעמי (בבבזרות) [מולין דף ע"ט:] שקילי טיבוסיך. נטולה היא טוונתך ומוטלת על הקוליס (שלא קשרת את הכלב) מה שאתה מנחמני הנל: כנר נד. ועקר ממקומו: מרחיקין את השוכן. שלא יפסידו תבואה ופירות (שקניצו העיר: כרסייהו בחמישים מליא. כמה שהן מלקטות ומנקרות בקרקע מלאין צמחין כמהה הלך לגבי אכילת תבואת עיר אין לחוש ציומר: נישוד כרמיס. שהולך מכרס לכרס עד למרחוק: דרידיס. שאומן שוכנין שלו ומשום יוני שוכנין שלא ילכדו צמחין אין לחוש שזאין דרך השוכנין למרחוק:

תורה אור השלם

1. עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי: א"כ ג נא 2. ובנחה יאמר שובך ה' רבבות אלפי ישראל: כמבדכ י לו

הגהות הב"ח

6) גמ' ושני רבבות הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות מטר אחד הימה אמה:

גליון הש"ס

גמ' או לשון פרסי. כמזכיר צ"ב דף 5 ע"פ ד"ה כיריא הני או לשון סורסי: תוס' ר"ה לשון ובה אין לשון ארמי שלה צבא בל כה. ועיין צ"ב דף 5 ע"פ חוס' ד"ה למריא:

לעני רש"י

מק"א. וכול. ספ. יימיצ"ש [ויצניצ"ש]. תיבטיס.

מרובה פרק שביעי בבא קמא

קפא א מי' פ"ח מהל' ע"ו הלכה א סתם לאון נ טושי' י"ד ס' קנח פקיף א: קפב ב מי' שם הלכה ג טושי' שם ספקי 3: קפג ג ד מי' פ"ח מהל' סתם מי' מתוך הלכה ט סתם עשין פו טושי' ח"מ מי' ספקי 3: קפד ד ה מי' שם הלכה ט: קפה ו מי' פ"ח מהל' גולה ובלכה הלכה ט סתם עשין עג טושי' ח"מ מי' קנה ספקי ד וטושי' ס' ש: קפז ז ט י כ מי' שם הלכה ט סתם ט טושי' פ' ש:

מוסף רש"י

לשון סורסי. קריב הוא ללשון ארמי. ואומר אני שזו לשון גמרא יישראלית, ואומות השולם קורין אותו לנגרא שוריי"א (ש"ס) או לשון יונית. וס' קריבין ללחן יון ולשון יון ופה חזקה יהיה לו ללחן כו (ש"ס). עיני עוללה. מטולה את עיני, לנפשי. על נפשי, מפני קורותי (ש"ס). המספר קומי. עברו שלפניו וממנו בלירות מאחוריו, הרי זה מדרכי האמורי. שכן מתייחס בלירות לשם צדוות כוכביס (ש"ס). לספר. פיר שמדלת בין גבול ישראל לגבול האומות (ש"ס) ותרומתה. א"ח היא עיר בצבל דהוא סמוכה לספר, הדרעא. שמייה סמוכה לנכרס מלח אמת ולפירות שזשין ביה בני גולה מנד שני (ש"ס). למיפא. לאפות עיקה, שהשאלו בעל הבית מנזרי (ש"ס). שקילי גביה. נטולת ד' שיני שהוא טען בהן אופן שיניים קרי ניבין, כדמחיקין באלו טרפת (מולין נט.) גמל מיני א"ח ליה (ש"ס). שקילי טיבוחך ושריא אחירוי. נטולה טוונתך ומוטלת על הקוליס. טיבוחך, טונבם הגלח ממחק, כמו מחיק טוב, הגרי"א בלע"ז (ש"ס). מרחיקין את השוכן מן העיר. שהיוס מפסידין ורעויו גנות (ב"ב ג.). כרסייהו בהמשיים אמה מליא. כמה שהן מלקטין נחמן ממשיים אמה ממלח כרסין ואין מפסידים חורעיס ממלחן ולהן (ש"ס). בישוב כרמיס. שפרחין ממנס לכרס ושמיס הריכה (ש"ס). בישוב שובכין. שמדלג משוכן לשוכן (ש"ס). ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו. הדרן עלך מרובה

לשון סורסי. נראה לשון סורסי הוא לשון ארמי כדלמך (בדלמית רבה פ' עה) אל יהי לשון סורסי קל צעינך שהרי צמורה וצניצאים וצכוכינים חלק לו הכוכוב כבוד מורה דכתיב (יג'ר שהדומה צניצאים דכתיב) כדנן תימרון להון צכוכינים דליאל ועורא ולכן היה מארס נהרים (דניאל נמי קריבו לשון סורסי אף על גב דכתיב ציה ודצרו הכשדים למלך ארמית והא דנקט הכא בארץ ישראל לשון סורסי וצבבל נקט לשון ארמי אור"ת לפי שמעט משמנה עינין לשון לעו שמדכרס אומו לשון נח צמדינה אחר יותר מנאחרת כי אונקלוס שהג מירגס עד הגל היה סהד דגורא הדין ולכן קרא ליה יגר שהדומה ו"ל לשון שדינר לכן הוא לשון סורסי ועל שם סוריא נקרא סורסי דסוריא היא ארס נהרים וארס יוניס שכבש דוד ועל שם שקרובה לארץ ישראל (אין לשון ארמי שלה נח כל קן: התיירו לספר קומי. ממחילה לא גזרו על קרוינים למלכות והוא היה רגיל כדלמסכן צמעילה (דף ט.) שהלך אכטולמוס בן ראוונן וסיפר קומי שלא יכירו שהוא יהודי והטעה אותם: שני אלפים ושני רבבות גרסיין ולא גרסיין. שני אלפים רבבות דכמדכר לא היו כי אס' ס' ריבוא ושרתה שכינה ולא שייך כלן הא דלחוד דיני ממונות (מכשירין דף נט.) דכל צי עשרה שכינה שריא דהכא הצניצאים ואמסקן קאמר: והתניא ובישוב אפילו ק' מיל א"א יפרוס. ע"כ השתא לא ידע פירוש הצניצא (א) [וקשה] דהא משמע דק' מיל לאו דוקא אלא אפילו אלף לא יפרוס וא"כ האי ישוב היכי דמי אי קרי העיר ישוב א"כ לא יפרוס צשום מקום אפילו צמדכר דאפילו צמדכר כחוק אלף מיל דהא אמר דק' מיל לאו דוקא ואפילו נאמר דק' מיל דוקא אכתי מקשה רישא לסיפא דהא רישא קמני דרחוק שלשים רים מן הישוב פורסין וכסיפא קמני אפילו ק' מיל לא יפרוס דהכי תניא בתוספתא צפירקין (פ"ח) אין פורסין נשדים ליוניס אא"כ הרחק מן הישוב שלשים רים צד"ח צמדכר אכל נישוד אפילו ק' מיל לא יפרוס וליכא למימר נמי דק"ד דנישוד של זרעיס שיינטי עיר וקרי ליה מדכר משום דליכא זרעיס רים ותו לא אפילו נישוד זרעיס

הדרן עלך מרובה

זרעיס דא"כ מאי קשה ליה ונראה לריצ"ב דודאי ק"ד דאיידי נישוד זרעיס וה"פ ומישט שיינטי שלשים רים ותו לא אפילו נישוד זרעיס והא מוכחא סיפא דנישוד זרעיס שיינטי טונבא ואין זה אלא משום אכילה אלמלא דלא מליא כריסה צממסיים אמה ומשני דלא איירי צישוד זרעיס אלא נישוד כרמיס ונישוד שוכנין וקרי מדכר היכא דליכא ישוב כרמיס וישוד שוכנין: הדרן עלך מרובה

מאי מלה מיל דקלאר, דמשמע דבשיל יוני העיר ממחק שזאין דרך שוכנין, בלאו יוני העיר נמי לא יפרוס, שהרי לודי יוני שוכנין של ארמיס (ש"ס). הדרן עלך מרובה